

YMPÄRISTÖOHJELMA

Parikkalan seurakunta

KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI
Parikkalan seurakunta
Maaliskuu 2024

YLEISTÄ

Kirkon ympäristödiplomi on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntia varten laatima ympäristöjohtamisjärjestelmä. Ympäristöohjelmassa esitetään tavoitteet tulevaisuuden diplomikaudeksi, joita on tarkoitus kehittää ja ylläpitää seuraavan viiden vuoden ajan.

Ohjelmassa on esitetty asetetuille tavoitteille toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt. Käsiteltäviä aiheita ovat toiminta ja talous, ympäristökasvatus, jätehuolto ja kiertotalous, ruoka ja keittiöt, energia, kiinteistöt ja kiinteistönhoito, hautausmaat ja viheralueet, metsät ja muut luontoalueet ja liikenne.

Parikkalan seurakunnan ympäristöohjelman pohjana on toiminut seurakunnan tekemä ympäristökatselmus. Katselmus on tehty seurakunnan omana työnä ja siinä on selvitetty seurakunnan toimintojen tämänhetkiset ympäristövaikutukset. Tavoitteena ohjelman laatimisessa on ollut, että jokaiselta työalalta kirjataan ympäristöohjelmaan jokin konkreettinen tavoite.

Lainsäädäntö vaatii ympäristövaikutusten huomioonottamista lähes kaikessa seurakunnan toiminnassa, kuten rakentamisessa, kiinteistönhoidossa, jätehuollossa ja metsänhoidossa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ympäristödiplomin avulla Parikkalan seurakunta voi tiedostaa toimintansa ympäristövaikutukset, minimoida riskit, ennakoida tulevia haasteita ja kehittää jatkuvasti toimintaansa. Tämä on pitkällä aikavälillä myös taloudellisesti järkevä toimintatapa.

Parikkalan seurakunta on maantieteellisesti laaja. Se koostuu Parikkalan, Saaren ja Uukuniemen kylien kokonaisuudesta.

1. KIRKON YMPÄRISTÖDIPLOMI

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ympäristötyön pohjana ovat sen energia- ja ilmastostrategia ”Hiilineutraali kirkko 2030”, ilmasto-ohjelma ”Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus” sekä ympäristöjärjestelmä eli ympäristödiplomi. Hiilineutraali kirkko 2030 strategian suosituksena on, että kaikilla seurakunnilla sekä tuomiokapituleilla ja Kirkkohallituksella on Kirkon ympäristödiplomi vuoteen 2025 mennessä.

Parikkalan seurakunnan kirkkoneuvosto päätti 5.9.2023 käynnistää ympäristöohjelman, tarkoituksenaan nostaa ympäristöarvojen ja ympäristötyön näkyvyyttä. Parikkalan seurakunnalle laaditaan ympäristödiplomi vuosien 2023 – 2024 aikana, jonka jälkeen haetaan kirkkohallituksen laatimaa ympäristödiplomia seuraaviksi viideksi vuodeksi.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on helmikuussa 2019 sitoutunut tavoittelemaan hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Hiilineutraali kirkko 2030-strategia sisältyy Parikkalan seurakunnan ympäristökatselmukseen- ja ohjelmaan.

Seurakunta kouluttaa ja viestii ympäristöasioista säännöllisesti. Diplomiin liittyvää koulutusta ja tiedotusta on järjestetty muun muassa työyhteisön työkokousten yhteydessä. Luottamushenkilöitä tiedotetaan keväällä 2024.

Seurakunta viestii ympäristöasioistaan omilla koti- ja somesivuillaan, kuten Facebook ja Instagram.

2. TOIMINTA JA TALOUS

Seurakunta on sisällyttänyt ympäristöasiat osaksi toiminta- ja taloussuunnitelmaa. Ympäristöasioista ja ympäristöohjelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa. Seuraavan kerran niistä raportoidaan vuonna 2024. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa otetaan huomioon ympäristötyön suunnittelu. Suunnitelmassa varmistetaan, että ympäristötyötä voidaan tehdä, koska siihen on varattu resursseja.

Seurakunta hankkii ja käyttää ympäristömerkittyjä ja Reilun Kaupan tuotteita, sekä paikkakunnan omia tuotteita säännöllisesti soveltuvin osin.

Toiminta ja talous

Tavoite	Vastuuhenkilö	Aikataulu
Hallintosääntö laaditaan vastuullisuuskriteerit huomioiden	Kirkkoherra	2023
Osallistavan budjetoinnin ympäristöhanke (liittäminen toiminta- ja taloussuunnitelmaan)	Taluspäällikkö	2024
Lähetystyön ja kansainvälisen diakonian osuus on 1 % < 41 845 € < 2 %	Diakoniatyöntekijä/ Lähetys sihteeri	vuonna 2022

3. YMPÄRISTÖKASVATUS

Ympäristökasvatuksen lähtökohta on luomisen teologiassa. Jumala on sanallaan luonut kaiken mitä on ja meidän tehtävämme on suhtautua luotuun kiitoksella, kunnioituksella ja kohtuudella.

Ympäristökasvatus on läsnä läpäisyperiaatteella kaikessa seurakunnan toiminnassa. Viestintäkanavissa pidetään esillä ympäristöön liittyviä teemoja ja työalojen toiminnan suunnittelussa.

Ympäristökasvatusta tehdään kasvun kaaren eri vaiheissa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa painopiste on lapsen luontosuhteen vahvistamisessa ja kierrätystaitojen opettelussa. Rippikoulu ja nuorisotyössä taas pyritään käsittelemään nuorten tunteita ilmastoon ja luomakuntaan liittyvissä asioissa sekä opettelemaan ekologisia elämäntapoja. Aikuisten parissa tehtävässä työssä ympäristötietoisuutta vahvistetaan ja tavoitteena on kestävän elämäntavan omaksuminen. Diakoniatyössä hävikkiruuan jakaminen on viime vuosien aikana nousut tärkeäksi toimintamuodoksi. Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden periaatteet huomioidaan toiminnan suunnittelussa.

Jumalanpalveluselämässä pyritään siihen, että luomakunnan teema näkyy jumalanpalvelus- ja hartauselämässä läpäisevästi läpi vuodenvierityksen. Jumalanpalveluksia pyritään viettämään myös luonnossa; seurakunnassamme keväisin toukosiunauksia, kesäisin luontokirkkoja Papinniemen leirintäalueella ja Parikkalassa leirimajalla. Syksyisin on lähetyksen sadonkorjuumessu ja sen jälkeen sadonkorjuun huutokauppa, myös luomakunnan sunnuntaita vietetään vuosittain. Tavoitteena on mahdollistaa hiljentyminen luonnossa kristillisen sanoman äärellä siellä missä ihmiset muutenkin liikkuvat.

Erilaisten järjestöjen ja yhdistysten kanssa tehdään yhteistyötä ympäristöteemoihin liittyen. Seurakunta toteuttaa verkostoyhteistyötä ja vaikuttaa yhteiskunnallisesti osallistumalla maailmanlaajuisiin, kansallisiin ja paikallisiin ympäristötapahtumiin ja -kampanjoihin.

Luomakunta, vastuullisuus ja kestävä kehitys huomioidaan leireillä, retkillä ja tapahtumissa esimerkiksi välttämällä ruokahävikkiä ja suosimalla askartelussa kierrätettäviä materiaaleja.

Tavoitteena on edistää seurakunnan työntekijöiden, luottamushenkilöiden ja seurakuntalaisten hyvinvointia liikunnalla. Tavoitteena on olla liikkuva seurakunta. Tätä toteutetaan esim. yhteisvastuun hyväksi tehtävillä kävely-, pyöräily- ja hiihtotempauksilla.

Tavoitteena on vuosittain varmistaa henkilöstön osaaminen koulutuksella ja kehittää jumalanpalveluselämää luomakunnan teemat ja luontokirkot huomioiden sekä viettää jumalanpalveluksia ja hartauksia luonnossa.

Ympäristökasvatus

Tavoite	Vastuuhenkilö	Aikataulu
Jumalanpalvelusten ja hartauksien viettäminen luonnossa	Kirkkoherra	Kesäisin, juhannuksen aikaan
Yhteisvastuun hyväksi tehtävillä kävely-, pyöräily- ja hiihtotempauksilla	Diakonityöntekijä	Kaikkina vuoden aikoina
Henkilöstön osaamisen varmistaminen koulutuksella	Kirkkoherra	Syksy/talvi
Jumalanpalveluselämän kehittäminen: luomakunnan teemat ja luontokirkot	Kirkkoherra	Keväisin ja kesäisin
Toukosiunaus	srk-pastori/kirkkoherra	Keväisin
Sadonkorjuumessu	srk-pastori/kirkkoherra	Syksyisin
Sadonkorjuuhuutokauppa	Diakoni/lähetyssihteeri	Syksyisin

4. JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS

Seurakunnan jätehuoltoa ohjaa jätelaki ja kunnalliset jätehuoltomääräykset. Jätelain myötä alueelliset erillismääräykset tulevat yhtenäistymään ja seurakunnan lajittelukäytännöt hoidetaan jätelain mukaisesti. Lajittelumahdollisuuksia on seurakunnan eri kiinteistöissä jo yleisesti hyvin ja lajittelua kehitetään edelleen varmistamalla, että lajitteluastioita on saatavilla ja helposti käsiteltävissä.

Vaaraa aiheuttavat aineet pyritään viivyttämättä viemään asianmukaiseen jatkokäsittelypisteeseen kunnan alueella.

Kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä tehdään. Jos jokin laite rikkoutuu, esimerkiksi uuni tai kahvinkeitin, uuden hankkimisen sijasta vanha korjataan uusin varaosin. Vanhoista pöytäliinoista lähetyksen vapaaehtoiset tekevät matonkudetta ja kutovat mattoja tai poppanoita. Myös eri tilaisuuksien yhteydessä pidetään kirpputoreja, joissa myydään pientä korvausta vastaan sellaista tavaraa, jota seurakunta ei enää voi hyödyntää.

Kertakäyttötuotteiden käyttöä järkipäristetään, aina missä voi käyttää muita kuin kertakäyttöastioita, niin tehdään. Tulostamiseen on syytä kiinnittää huomiota, niinpä paperin kierrätystä kannatetaan ja tulostusta molemmille puolin.

Seurakunta pyrkii kokonaisuudessaan vähentämään sekajätteen määrää ja seuraa tilannetta säännöllisesti. Muita jätehuoltoon ja kierrätystalouteen liittyviä ympäristötoimenpiteitä on myös tehty. Seurakunta käyttää ympäristömerkittyjä siivoustuotteita, ammattikäyttöön tarkoitettuja tiivisteitä ja suuria pakkauskokoja.

Perehdytysuunnitelmaan on mietinnässä ympäristöosio: kausityöntekijät ja vakituiset työntekijät perehdytetään jatkossa paremmin ympäristöasioihin. Kierrätystä tehdään helpoksi laittamalla ohjeistukset lajittelupisteisiin. Tämä nostaa kierrätysastetta.

Tavoitteena on jatkuvasti seurata jätteen määrää koko seurakunnan alueella.

5. RUOKA JA KEITTIÖT

Parikkalan seurakunnan omissa valinnoissa ruuan suhteen pyritään huomioimaan ympäristönäkökohdat suosimalla lähiruokaa, kotimaisia tuotteita ja satokausiajattelua.

Seurakunnassamme toimii vielä talkoohenki, saamme lahjoituksina paljon esimerkiksi perunoita, juureksia, marjoja, omenoita ja sieniä. Raaka-aineet pakastetaan tai käsitellään muuten ja emäntä hyödyntää talven aikana tuotteita.

Hävikkiruokaa jaetaan diakoniatyön toimesta. Viikoittain tapahtuva leivänjakelu on lisännyt suosiotaan. Paikalliset kauppa ja leipomo antavat meille ylimääräiset leivät jaettavaksi joka viikkoiseen leivänjakeluun.

Ruuanvalmistus on seurakunnassamme hyvin pienessä mittakaavassa, lähinnä varhaisnuorten leirit, lauantain rippikoulu ja diakonian järjestämät yhteisöruokailut. Hävikkiruokaa ei juurikaan jää tarjolle ja kasvisruokaa on aina rinnalla tarjolla tai jopa vain kasvisruokaa on tarjolla. Kertakäyttöastioiden käyttö on minimoitu seurakunnassa ja niitä käytetään vain poikkeustapauksessa.

6. ENERGIA, KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖNHOITO

Parikkalan seurakunta pyrkii vähentämään energiankulutusta kiinnittämällä huomiota energiatehokkuuteen. Olemme pyrkineet luopumaan turhista tiloista ja tehostamaan tilojen käyttöastetta. Pyrimme käyttämään ympäristöystävällisiä tuotteita ja hyödyntämään kiertotaloutta. Kiinteistöjen ympäristövaikutukset otetaan huomioon kiinteistöjen käytössä ja ylläpidossa.

Seurakunta on vienyt kaikkia rakennuksia koskevat perustiedot rakennusrekisteri Basikseen, ja seuraa säännöllisesti kiinteistöjen energiankulutusta. Kiinteistöstrategia on laadittu vuosiksi 2021 - 2030, ja sen hyväksyi kirkkoneuvosto. Energiatehokkuus huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kaikessa korjausrakentamisessa. Seurakunnan tilojen käyttöastetta tehostetaan vähitellen ja turhista tiloista luovutaan.

Kiertotaloutta hyödynnetään rakentamisessa ja kiinteistöissä: kalusteita kierrätetään omissa tiloissa, korjataan rikkoutuneet kalusteet, sekä käyttämättömille pidetään kirpputori tai annetaan ilmaiseksi -päivä.

Ekologisuus kiinteistönhuollossa ja puhtaanapitotoimenpiteissä toteutetaan seuraavasti: käytetään ympäristöystävällisiä tuotteita, korjataan vanhaa, eikä oteta aina uutta tilalle (kahvinkeitin, uunit, tiskikoneet ja talovarusteet). Työntekijöille järjestettiin vuonna 2023 koulutusta työturvallisuudesta työterveyshuollon ja pelastuslaitoksen toimesta.

Seurakunta siirtyy LED-tekniikan käyttöön. Sitä on toteutettu vuodesta 2018 lähtien. Kirkkojen kynttelikköjä muutetaan LED-tekniikkaan sopiviksi vuoden 2024 aikana. Toimistotilojen valaistus on jo siirretty LED-tekniikkaan.

Hautausmaiden ja rakennusten pihavalaistuksia uusitaan LED-tekniikkaan vanhojen valaisimien teknisen käyttöiän loputtua. Ympäristö- ja kulttuuriarvojen vaaliminen otetaan huomioon kaikessa toiminnassa ja siten pyritään ennakoimaan ja ehkäisemään muun muassa ympäristöhaittojen syntymistä ja noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita.

7. HAUTAUSMAAT JA VIHERALUEET

Hautausmaiden hoitosuunnitelma laaditaan koko Parikkalan seurakunnan alueella kirkkohallitukselta tulevan ohjeistuksen mukaiseksi. Hautausmaat ja viheralueet Parikkalan seurakunta pyrkii hoitamaan ympäristöasiat huomioiden. Hautausmaan uusi hoitosuunnitelma on valmistumassa vuoden 2024 aikana, jonka kirkkoneuvosto hyväksyy. Hoitosuunnitelmassa käsitellään hautausmaan perushoito, vuosittaiset hoitotoimenpiteet, pitkän aikavälin kunnostustyöt ja hoidon ympäristönäkökulmat.

Hautausmailla ja viheralueilla pyritään lisäämään luonnonmukaisen hoidon alueita ja suosimaan ympäristöystävällisempiä hoitomenetelmiä. Eri alueille pyritään jättämään kukkaniittyjä, joista luonnonvaraisia kukkia käytetään kesäaikaan alttarikukkina.

Henkilökunta tunnistaa ja paikallistaa vieraslajit ja hoitaa hävittämisen. Haitallisia torjunta-aineita ei ole käytetty seurakunnassamme enää vuosiin, vaan mekaaninen torjunta on ollut käytössä rikka- ja vieraskasvien torjunnassa. Istutuksissa ja kukkapoteissa käytetään luonnonlannoitteita.

Pienkonehankinnoissa huomioidaan koneiden ja laitteiden ympäristövaikutukset. Seurakunnan käyttöön hankintaan lisää ladattavia siimaleikkureita, pensasleikkureita ja trimmereitä.

Seurakunta edistää tuhkaukseen liittyviä ekologisia asioita. Parikkalan hautausmaalla on myös muistolehto. Omaisille kerrotaan tuhkaamisen mahdollisuudesta ja sen ympäristövaikutuksista.

Hautojen hoitoon ja vainajien muistamiseen liittyvät ympäristönäkökulmat huomioidaan tiedottamalla ekologisista vaihtoehdoista: suositellaan perennahoitoa haudoille, ja kynttilöiden käytöstä muistutetaan, esimerkiksi yksi kynttilä muistamiseen riittää.

Ympäristökasvatukselliset arvot huomioidaan vuosittain järjestettävillä hautausmaiden siivous- ja haravointitalkoita kaikilla hautausmailla. Talkoiden avulla tehdään tärkeää seurakuntalaisten ympäristökasvatustyötä ja sitä pyritään jatkossa pitämään yllä ja lisäämään mahdollisuuksien mukaan. Seurakunnan omissa istutuksissa pyritään suosimaan monivuotisia kasveja (perennoja) kesäkukkien sijasta.

Seurakunnalle kuuluvien muistomerkkien hoito on jatkuva prosessi. Hoitotöissä huomioidaan hautausmaan monipuolinen kasvi- ja eläinlajisto ja niitä pyritään suojelemaan mahdollisuuksien mukaan. Lahopuita on jätetty mahdollisuuksien mukaan hautausmaiden ulkopuolelle, niin ettei niistä ole vaaraa. Myös linnunpönttöjä on laitettu hautausmaan reunamille lähimetsien tuntumaan.

Osa hautausmaista on niin sanottua metsähautausmaata, jossa ruoho ajetaan vain kerran kesässä, että niittykukat voivat kukkia ja siementää.

8. METSÄT JA MUUT LUONNONALUEET

Parikkalan seurakunta omistaa metsää noin 1150 hehtaaria eri puolella Parikkalan kuntaa ja myös Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan alueella. Seurakunnalla on voimassa olevat metsäsuunnitelmat eri alueiden metsille. Suunnitelmat on tehty kymmenvuotiskausiksi ja niiden hakkuu- ja hoitotöitä noudatetaan. Metsien perustiedot on viety Basis järjestelmään.

Metsillä on PEFC- järjestelmän mukainen sertifikaatti. Metsänhoitoyhdistyksen asiantuntijat Etelä- ja Pohjois-Karjalassa sekä Etelä-Savossa ovat seurakunnan tukena metsäasioissa.

Parikkalan seurakunnalla on 7,6 hehtaarin METSO-kohde Uukuniemen Pyhämäki-tilalla sekä virkistysalueeksi annettu alue, jossa seurakunta on luvannut olla tekemättä metsätaloudellisia töitä. Metsien monimuotoisuutta turvataan ja lajien monimuotoisuutta suojellaan, soita ei ole ojitettu Uukuniemen Koirasuolla, vaan ne saavat olla luonnontilassa, lakka- ja karpalosoina.

Metsätaloutta suositaan seurakunnassamme; uutta taimikkoa istutetaan uudishakkuun tilalle, taimikoita hoidetaan heinimällä ja raivaamalla, sekä myös lannoittamalla. Tuholaisongelmat, lähinnä kuusia kohdannut kirjanpainaja, pidetään loitolla uudishakkuilla. Metsiä tarkkaillaan vuosittain ja kirkkoneuvoston jäsenille järjestetään metsäretkijä paikan päälle, jossa asiantuntija kertoo metsän tilanteen. Näin jäsenet näkevät metsän hoidolliset tarpeet ja voivat vaikuttaa niihin.

9. LIIKENNE

Seurakuntamme on jakautunut hyvin laajalle alueelle yhdistymisien myötä vuonna 2005. Joukkoliikennettä kunnassamme ei juurikaan ole, jota työntekijämme voisivat hyödyntää, joten joudumme liikkumaan omilla kulkuneuvoilla. Samoin myös avun tarve ja käynnit kohteissa ovat pitkän matkan päässä.

Seurakunta on saanut käyttöönsä testamentilla vuonna 2016 henkilöauton, joka on otettu työntekijöiden yhteiseen käyttöön. Matkat suunnitellaan niin, että useampi henkilö pyrkii hoitamaan samalla suunnalla asiat yhteisillä reissuilla.

Selvästi on ollut havaittavissa matkakulujen laskua, kun on otettu yhteiskuljetus käyttöön.

Korona-aikana opimme tekemään myös etätöitä, jotka voivat hyödyntää tuota mahdollisuutta, samoin opimme pitämään teams-kokouksia ja osallistumaan teams-koulutuksiin omalta työpisteeltä tai kotonta, jolloin ei tarvitse lähteä pitkille kurssimatkoille. Kirkkoon toteutimme jumalanpalveluksen livestriimauksen, joka on mahdollistanut reaaliaikaisen seurannan jumalanpalveluksissa kotioloissa.

Postit kuljetamme postikonttoriin silloin kun lähdemme pois töistä, ilman eri reissuja. Talvisin emme käytä autojamme tyhjäkäynnillä, vaan autoilla oleville on lämmitystolppapaikka heidän niin halutessaan.

Vuosi 2024 toi tullessaan myös Kirkkohallitukselta saadun muistutuksen, että seurakunnan on tarkistettava, kuinka monta sähköautojen latauspistettä on rakennettava. Ohjeistus oli selvästi Maanmittauslaitoksen sivuilta otettavissa ja meidän rakennettavaksi jäi viisi latauspistettä. Paikat ovat Parikkalan ja Saaren hautausmaat, joihin sisältyvät ruumishuoneet ja kappelit ja kolme seurakuntataloa niin Niukkalassa kuin Parikkalassa, sekä yksi seurakuntakeskus Saaren taajamassa.

Asia on viety kirkkoneuvoston hyväksyttäväksi ja tämä hanke saatetaan päätökseen tämän vuoden 2024 aikana Kirkkohallituksen ohjeistuksen mukaisesti. Näin latauspisteitä on ympäri laajaa kuntaamme ja kaikille käyttäjille annetaan mahdollisuus ladata autojaan korvausta vastaan. Suosimme sähköautojen vähäpäästöisyyttä.

